

klædte virkelig ogsaa nogle faa Aar et Parlamentsmedlems Stilling. Men han havde en ivrig Opposition imod sig — det var i selve London, han stillede sig — og man opbød alle Midler imod ham for at faa ham upopulær. Og da hans hidfige Modstandere havde opdaget, at der i et eller andet, han havde skrevet, stod om Arbejderne overhovedet, at de omgikkes mindre forsvarligt med Sandheden — tror jeg det var — end andre Klasser i Samfundet, saa tænkte de: Nu have vi ham, det skal blive bekendt. Og saa sloge de Plakater op paa Talerstolen, og jeg tror endog, de mødte med Janer, hvorpaa disse Ord vare skrevne eller maaste omkrevne i den Form: Han har sagt, at Arbejderne ere løgnagtige! Og der blev en umaadelig Bevægelse, og der blev afholdt et Vælgermøde, hvor Stuart Mill naturligvis indfandt jeg, og der strømmede disse Anklagere sammen omkring Talerstolen, pegede paa, hvad der stod rundt omkring og spurgte ham: Har Du gjort dette? Og saa svarede han: Jeg har gjort det! Og, da skete, det høiøst mærkværdige, at i Stedet for den Virkning, som disse indædte Modstandere havde ventet, nemlig at han skulde blive overvældet af Arbejdernes Forbitrelse, gienlød Bygningen af høje Bifaldsraab, fordi denne Mand havde svaret saaledes. Jeg vil naturligvis ikke sammenligne mig med en Mand, hvis Skovtinge jeg ikke er værdig at løse, men jeg vil dog sige, at det var muligt, at under et noget beslægtet Tilfælde med det, som her foreligger, kunde det alligevel være, at Arbejderbefolkningens Stemning kunde tage en sliq uventet Retning. Jeg tror, det var muligt, at Arbejderne kunde opdage for det første, at jeg aldrig har sagt, at de ere en moralsk forværret, en økonomisk og fysisk fordærvet Stand. Det ligner mig saa umaadelig lidt, at det ville Arbejderne ikke sætte Tid til. Og selv om det skulde staa i Rigsdagstidenden — men jeg tror nu ikke, at mine Udtryk ere faldne saa uheldige, at det skulde staa der — saa stoler jeg paa Arbejdernes sunde Sans. De kende mig en Smule, baade Arbejderne i Kjøbenhavn og Aarhus og adskillige andre Steder, og de vide, at hvor ringe jeg end kan være, kan jeg dog regnes til dem, der have ofret noget for Arbejdernes Sag, desværre ikke af jordist Guds, som jeg aldrig har været meget beslægtet med, men jeg har ofret min Tid og mit Arbejde, og hvis nogen vil følge mit Livs Historie, vil han faa at se, hvorledes min Arbejdervenlighed paa et bestemt Tidspunkt har haft afgørende Betydning for mit Livs Løb. — Men nu kommer jeg til min sidste Anklager, min fødte og principielle Modstander; det er na-

turligvis det ærede Medlem fra Vangeland (Brandes), jeg sigter til. Han begyndte sin Tale, tror jeg, med at gøre opmærksom paa, at jeg havde benyttet mig af en Bending, en Maade at udtrykke mig paa, som jeg allerede en Gang tidligere havde benyttet mig af ved en anden Lejlighed for et for en meget stor Del ganske forskelligt Publikum. Jeg skal straks komme til dette. Men jeg vil dog gerne endnu begynde med at gøre opmærksom paa, hvilke oratoriske og journalistiske Bendinger min Modstander benyttede sig af for at kunne staa sig til Ridder paa mig. For det første sagde han, at jeg havde sagt, at de stærke Ords Tid var forbi, og jeg stod dog netop her og talte saa stærke Ord, som ikke mange her i Salen talte imod Folk her i denne Sal og udenfor denne Sal. Ja, det er ganske rigtigt, men jeg har da ogsaa kun sagt, at de stærke Ords Tid med Hensyn til denne forlængst udbatterede Sag, med Hensyn til Regeringen og dens provisoriske Fremgangsmaade forekom mig at være forbi. Men at overhovedet alle stærke Ord skulde være udelukkede, synes mig dog at være lidt for meget, og særlig jeg, som nu i Gang af Naturen har faaet den Banke, e, at jeg maa tale i stærke Ord, jeg kan næsten ikke beherske en indre Trang, der fører mig hen imod stærke Ord, hvor gerne jeg end vilde vandre den mere rolige Vej. Jeg kan paa ingen Maade renoncere paa at sige stærke Ord, overalt hvor jeg tror, at de endnu kunne have Virkning, men der, hvor Virkningen ikke er, der, hvor det er sagt og atter sagt, der er det, jeg ikke indlader mig paa at gentage det, og lige saa lidt her, hvor der er en lille Forvanskning eller i alt Fald en Misforstaaelse. Men saa talte det ærede Medlem om, at jeg havde paa en Maade brøstet mig af mit Mod, fordi jeg talte om Moralen. Dette Ord Mod var det ham af overordentlig stor Bigtighed at faa ind, idet Effekten under hele den følgende Del af hans Tale skulde falde paa det Ord Mod og skulde vise, at jeg staar som en stakkels Strymer, der ganske mangler denne Egenskab, medens andre Medlemmer her i Salen ere i Besiddelse deraf. Men jeg udhævede, at jeg netop ikke talte om, at der behøvedes Mod til at tale saaledes. Den Bending, jeg brugte, gik ud paa, at jeg had om Undskyldning for dette Ord, fordi det i Virkeligheden i den senere Tid af et vist Parti er benyttet saaledes, at der nødvendigvis falder et Skær af Latterlighed over en, naar man siger: Jeg taler saaledes paa Moralens Vegne, jeg er Moralist; men jeg har som sagt aldeles ikke betegnet det som Mod. Men nu dette, at jeg benyttede en